

මානව හිමිකම් හා පරිසරය

මානව හිමිකම් යන්න මිනිසුන්ගේ අයිතිවාසිකම් ලෙස සරලව හැඳින්විය හැක. මිනිසා මිනිසකු ලෙස ඉපදීම නිසා ඔවුන්ට මෙම අයිතිවාසිකම් භුක්ති විඳීමට හැකියාව ලැබී ඇත.

මානව හිමිකම් වලට අදාළ ජාත්‍යන්තර නීතිය ප්‍රධාන වශයෙන්ම ප්‍රකාශයට පත් කර ඇත්තේ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය මගිනි. එබැවින් මානව හිමිකම් ජාත්‍යන්තරව පිළිගත් අයිතිවාසිකම් විශේෂයක් ලෙසද හැඳින්විය හැක.

මානව හිමිකම් පිළිබඳ ඓතිහාසික වර්ධනය

1. වර්ෂ 1215 දී ඇතිවූ මැග්නා කාර්ටා පනත රජතුමා ලවා පනතට අත්සන් ගැනීමෙන් ඔහුගේ ජීවමාන බලය සීමා කරමින් පාර්ලිමේන්තු බලය වැඩි කරමින් පනතාවගේ සිවිල් අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කර ගැනීම මෙයින් සිදු විය.
2. වර්ෂ 1611 ප්‍රොක්ලමේෂන් නඩුවේදී අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කර ගැනීමට ඒවාට නීතිමය බලයක් දිය යුතු බව ප්‍රකාශ විය.
3. වර්ෂ 1689 බ්‍රිතාන්‍ය අයිතිවාසිකම් ප්‍රකාශය
4. 1789 ප්‍රංශ විප්ලවය
5. 1917 රුසියාවේ බෝල්ෂෙවික් විප්ලවය
6. දේවන ලෝක යුද්ධයෙන් සිදුවූ බිහිසුණු කෲර ක්‍රියාවන්ගෙන් මිදීම සඳහා ලෝක නායකයන් රැස්වී 1945 පිහිටුවූ එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානය විසින් 1948 නිකුත් කළ මානව හිමිකම් විශ්ව ප්‍රකාශය
7. 1993 මානව හිමිකම් පිළිබඳව පවත්වන ලද විශාල සමුළුව

රටක මූලික නීතිය වන ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව තුළින් මානව හිමිකම් හඳුන්වා දීම රජයක් විසින් සිදුකළ යුතුය. ජාත්‍යන්තර ගිවිසුම් වලට බැඳීම් තුළින් එකී නීතීන් ක්‍රියාත්මක කිරීමට රජයක් බැඳී සිටී. ශ්‍රී ලංකාවේ 1972 ජනරජ ආණ්ඩු ක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් හඳුන්වා දී තිබුණද ඒවා උල්ලංඝනය වූ අවස්ථා වලදී ගතයුතු ප්‍රතිකර්ම සාකච්ඡා කර නොතිබුණි. 1978 ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 3 වන පරිච්ඡේදය මූලික අයිතිවාසිකම් සඳහා වෙන් කොට ඇත. එහි 10 වන වගන්තියේ සිට 14 වන වගන්තිය දක්වා අයිතිවාසිකම් දක්වා ඇති අතර ඒවාට ඇති සීමා 15 වන වගන්තියේදී, 17 වන වගන්තිය මගින් විධායක ක්‍රියා මගින් මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය කිරීමට ප්‍රතිකර්ම, 126 වන වගන්තියේ ප්‍රතිපාදන සලසා ඇති පරිදි ලබා ගත හැකි බවද දක්වා ඇත.

එසේම 6 වන පරිච්ඡේදයේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය මෙහෙයවීමේ මූලධර්ම සහ මූලික යුතුකම් 27,28 වගන්ති වලින්ද පැහැදිලි කර ඇත.

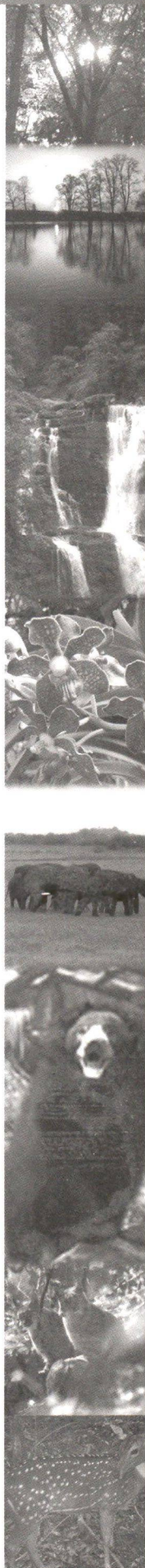
මානව අයිතිවාසිකම් සහ මූලික අයිතිවාසිකම් අතර වෙනසක් පවතීද ?

රජයකට ප්‍රායෝගික හේතූන් නිසා සියලුම මානව අයිතිවාසිකම් නීතිය මගින් සුරක්ෂිත කිරීමට පියවර ගැනීම අපහසු වෙයි. මානව හිමිකම් අතුරින් නීතිය මගින් ආරක්ෂා කොට ඇති අයිතිවාසිකම් පමණක් මූලික අයිතිවාසිකම් ලෙස හැඳින්වේ.

මානව හිමිකම් සහ පරිසරය අතර සම්බන්ධයක් පවතීද ?

පරිසරය යනු කුමක්ද ?

ජාතික පාරිසරික පනතේ අර්ථ නිරූපනයට අනුව ඉඩම්, පස, පලය, වායුගෝලය, දේශගුණය, ශබ්දය,

ගඳ, රස සහ සෑම ආකාරයකම සතුන්ගේ සහ ශාකවල ජෛවීය සාධක ඇතුළුව මනුෂ්‍යන්ගේ වට පිටාවන් වල භෞතික සාධක අදහස් වේ. සරලම අර්ථ දැක්වීම වන්නේ නම අවට ඇති සියලු දේ යන්නයි.

පරිසර දූෂණය යනු කුමක්ද?

පරිසරය වැඩිදුරටත් ලෙස උපයෝගී කර ගැනීමට අහිතකර ලෙස හෝ මහජන සෞඛ්‍යයට හානි ඇතිවන ආරක්ෂාවට හෝ සුභාධනයට නැතහොත් සත්වයන්ට, කුරැල්ලන්ට, වන සතුන්ට, ජලජජීවීන්ට හෝ සෑම විස්තරයකට ශාකවල උපද්‍රවකාරී හෝ සම්භාව්‍ය උපද්‍රවකාරී තත්වයක් ඇති වන ලෙස අපද්‍රව්‍ය බැහැර කිරීමෙන්, පිට කිරීමෙන් හෝ තැබීමෙන් පරිසරයේ යම් කොටසක භෞතික , තාපජ, රසායනික, ජෛව හෝ විකිරණශීලී පදාර්ථයන් කෙලින්ම හෝ අනන්‍යාකාරයකින් වෙනස් කිරීම අදහස් වේ.

මේ ආකාර පරිසර දූෂණය තුළින් මිනිසාට යහපත් පරිසරයක නිදහස් පිවිසීමට හිඬු මානව අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වී ඇති බව සමීක්ෂණ වලින් හෙළිදරව් වී ඇත.

දුෂිත පරිසරය නිසා මිනිසා මුහුණ පා ඇති සෞඛ්‍යමය ගැටළු දිනෙන් දින උග්‍ර වන බව පහත සංඛ්‍යා ලේඛණ වලින් පැහැදිලි වේ.

1. වසරකට මිලියන දෙකකට වැඩි ප්‍රමාණයක් මරණ
2. මිලියන 500 ක පමණ නොමේරූ දරුවන්ගේ මරණ
3. බිලියන බාගයකට ආසන්න ප්‍රමාණයක කාන්තාවන්ට සහ දරුවන්ට දුෂිත පරිසර වල පිවිසීමට සිදුවීම
4. ඕසෝන් වියනට සිදුවී ඇති හානි නිසා ලක්ෂ 3කට අධික ප්‍රමාණයකට සමේ පිලිකා සෑදීම
5. මිලියන 1.7 ක ප්‍රමාණයකට ඇසේ සුදු සෑදීම

මුල් කාලීනව මානව අයිතිවාසිකම් සහ පරිසරය එකිනෙක වෙනස් කරුණු දෙකක් ලෙස සැලකුවද එහි අන්තර් සම්බන්ධතාවයක් ඇති බව පසුකාලීනව පරීක්ෂණ වලින් තහවුරු වී ඇත.

මානව හිමිකම් සහ පරිසරය සම්බන්ධව ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණ මූලික අයිතිවාසිකම් නඩු අංක, 884/99 ඉතා වැදගත් වේ. මෙය එජපාවල පොස්පේට් නිධියෙහි කැනීමේ කටයුතු කිරීම සඳහා එළඹ ඇති ගිවිසුම අනුව කටයුතු ආරම්භ කලහොත් තමන්ගේ මූලික අයිතිවාසිකම් උල්ලංඝනය වන බවට ප්‍රදේශවාසීන් 7 දෙනෙකු විසින් ගොනු කරන ලද්දකි. මෙය පැහිකඩ කීපයකින් වැදගත් වන නඩුවකි.

කරුණු මෙසේ හෙයින් යහපත් පරිසරයක පිවිසීමට ඇති ගෞරවනීය මානව අයිතිවාසිකම රැකදීමට ඔබට දයක විය හැක්කේ මොනසේ ආකාරයක හෝ පරිසර දූෂණයක් සිදු නොවන ලෙස ඔබටද පිවිසීමට හැකිනම් පමණක් බව දැනුම් දීම මෙම කෙටි ලිපිය ඉදිපත් කිරීමේ මාගේ පරමාර්ථයයි.

නීතිඥ ආර්.ඩී.එම්. සීතා විරතුග පර්යේෂණ සහකාර (නීති අංශය) පරිසර අමාත්‍යාංශය

